วีล็อกท่องเที่ยวภาษาเยอรมันในฐานะตัวบทที่ใช้สื่อหลากรูปแบบ: การศึกษากลวิธีเพื่อทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์[1]

สิริน เกียรติไกรภพ[2]
ธนกร แก้ววิภาส[3]

*(**วันที่รับ:** 21 ก.ค. 2566; **วันที่แก้ไขเสร็จ:** 9 ต.ค. 2566; **วันที่ตอบรับ:** 10 ต.ค. 2566)*

บทคัดย่อ

วีล็อกท่องเที่ยวพัฒนามาจากบันทึกการเดินทางและบล็อกท่องเที่ยวซึ่งเป็นตัวบทที่ใช้ภาษาเขียนเป็นหลักในการถ่ายทอด แต่ด้วยพัฒนาการด้านเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้วีล็อกท่องเที่ยวสามารถใช้ทั้งภาษาพูด อวัจนภาษาท่าทางและองค์ประกอบภาพวิดีทัศน์ร่วมกันในการสื่อสารได้ วีล็อกท่องเที่ยวจึงกลายเป็นตัวบทที่ใช้สื่อหลากรูปแบบและมีกลวิธีการใช้วัจนภาษาร่วมกับอวัจนภาษาท่าทางและองค์ประกอบภาพในวิดีทัศน์ที่มีลักษณะเฉพาะ งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้อวัจนภาษาท่าทางที่ปรากฏร่วมกับวัจนภาษาและองค์ประกอบภาพในวิดีทัศน์ที่ทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ โดยวิเคราะห์วีล็อกท่องเที่ยวภาษาเยอรมันที่เผยแพร่บนแพลตฟอร์มยูทูป (YouTube) ในปีพ.ศ. 2562 จำนวนทั้งสิ้น 12 วีล็อก จากช่องยูทูปที่ไม่ซ้ำกัน วีล็อกที่นำมาวิเคราะห์มีความยาวประมาณ 10-25 นาที มีผู้พูดหลักเพียงคนเดียวทำหน้าที่นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศที่ตั้งอยู่นอกทวีปยุโรป

จากการวิจัยพบว่า การเคลื่อนกล้องเป็นกลวิธีทางอวัจนภาษาท่าทางที่ใช้บ่อยที่สุดในวีล็อกท่องเที่ยวโดยฉายภาพแสดงสถานที่ เหตุการณ์หรือสิ่งของเพื่อแสดงสถานที่โดยรอบหรือดึงความสนใจของผู้รับชมไปยังสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการกล่าวถึง การเคลื่อนกล้องเพื่อฉายภาพดังกล่าวมักปรากฏร่วมกับวัจนภาษาคือ การบอกเวลาผ่านกาลของคำกริยา ดรรชนีพจน์แสดงถึงผู้พูดหรือผู้ฟัง ดรรชนีพจน์บอกสถานที่ ดรรชนีพจน์บอกเวลาและคำหรือวลีที่บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์ โดยมักสัมพันธ์กับการใช้ภาพช่วยยืนยันคำพูด (mit Bildern authentisieren) และการใช้ภาพเชื่อมโยงคำพูดเข้ากับผู้พูด (mt Bildern autorisieren) นอกจากนี้การใช้คำหรือวลีที่บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์ร่วมกับการเคลื่อนกล้องเพื่อฉายภาพสถานที่ เหตุการณ์หรือสิ่งของนั้น องค์ประกอบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์แบบภาพบอกความหมายแทนคำพูด (mit Bildern semantisieren) ส่วนการใช้ดรรชนีพจน์บอกสถานที่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าแสดงความสัมพันธ์แบบใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงให้องค์ประกอบเฉพาะของภาพเด่นชัด (mit Worten sehen) โดยคำพูดจะชี้ให้ผู้รับชมมองเห็นเฉพาะบางสิ่งที่ปรากฏในภาพได้อีกด้วย

คำสำคัญ วีล็อกท่องเที่ยว ภาษาเยอรมัน การใช้สื่อหลากรูปแบบ อวัจนภาษาท่าทาง การสื่อสารด้วยภาพ

---

[1] งานวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก

[2] นิสิตระดับปริญญาเอกสาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: sirin.kiatkrai@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ และนักวิจัยในหน่วยวิจัยภาษาศาสตร์ประยุกต์เพื่อการเรียนการสอนภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: thanakon.k@chula.ac.th

German travel vlogs as a multimodal text type: A study on strategies of situation intertwining[4]

Sirin Kiatkraipob[5]

Thanakon Kaewwipat[6]

(**Received:** *July 21, 2023;* **Revised:** *October 9, 2023;* **Accepted:** *October 10, 2023)*

Abstract

Written based travel diaries and travel blogs are the sources of currently emerging travel vlogs. Technological features in vlogs, however, allow spoken languages, gestures, and moving images to be presented. Therefore, travel vlogs have become a multimodal text type with special strategies of spoken language integrating with gestures and moving images. The aim of this study is to investigate gesture strategies with situation intertwining function, focusing on gestures that occur in conjunction with spoken language and moving images. The analyzed data were collected from 12 freely accessible German travel vlogs published on different YouTube channels in 2019, ranging from 10-25 minutes in length, with travel destinations outside Europe and a main speaker as vlogger.

The result suggests that shifting the camera toward a referent is considered the most frequent gesture used in the selected travel vlogs. The camera shifts were used to show locations, situations, and objects in the environment, as well as to draw the viewer's attention to the intended referent. The camera shifts are often presented with the following verbal elements: Verb conjugations with temporal use, personal deixis, spatial deixis, temporal deixis, and deictic expressions referring to an object or event. The relationship between the camera shifts and these verbal elements can be interpreted as images authenticating the veracity of the spoken word (mit Bildern authentisieren) and images anchoring the spoken word with the respective speaker (mit Bildern autorisieren). Furthermore, the use of the deictic expressions in relation to an object or event that appears with the camera shifts toward a referent can be interpreted as images providing more details to the spoken word (mit Bildern semantisieren). In addition, spatial deixis used with the camera shifts can be analyzed in the way that the spoken word acts as an explicit reference, directing the audiences to the intended visible objects in the images (mit Worten sehen).

Keywords: travel vlogs, German, multimodality, gestures, visual communication

---

[4] This research is a part of doctoral dissertation.

[5] Ph.D. student, German Section, Department of Western Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University
E-mail: sirin.kiatkrai@gmail.com

[6] Asst. Prof. Dr., German Section, Department of Western Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University and researcher of Applied Linguistics for Language Education Research Unit, Chulalongkorn University
E-mail: thanakon.k@chula.ac.th

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2548 วิดีโอแพลตฟอร์มออนไลน์ยูทูป (YouTube) ได้เปิดให้บริการและนำเสนอสโลแกน “broadcast yourself” (“นำเสนอตัวตนของคุณ”) เพื่อกระตุ้นให้บุคคลทั่วไปที่ใช้แพลตฟอร์มริเริ่มผลิตวิดีโอของตนเองและเผยแพร่บนเว็บไซต์ ซึ่งบริบทดังกล่าวถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดตัวบทประเภทใหม่ ๆ ขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยหนึ่งในตัวบทประเภทใหม่ที่เกิดขึ้นนั้นคือ video blog หรือ video log ที่นิยมเรียกสั้น ๆ ว่า vlog (วีล็อก) ซานเชซ-คอร์เท็สและคนอื่น ๆ (Sanchez-Cortes et al., 2015) ให้คำนิยามวีล็อกว่าเป็นสื่อทางสังคมประเภทหนึ่งในรูปแบบวิดีโอ มีเนื้อหาหลักเป็นการพูดคุยแบ่งปันเรื่องราวส่วนบุคคลของผู้ส่งสารในประเด็นต่าง ๆ กับผู้ใช้อินเตอร์เน็ตรายอื่น ๆ เช่น การแต่งกายของตนเอง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัว เป็นต้น ผู้ส่งสารมักแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติและสามารถใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายทำวีล็อกได้ทุกที่ (Sanchez-Cortes et al., 2015, p. 2) วีล็อกได้รับความนิยมอย่างมากและพัฒนาแยกย่อยเป็นวีล็อกที่มีเนื้อหาเฉพาะเจาะจงอีกหลายประเภท เช่น วีล็อกความสวยความงาม (beauty vlog) วีล็อกจัดบ้าน (decluttering vlog) และวีล็อกท่องเที่ยว (travel vlog) เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า วีล็อกได้รับการศึกษาค้นคว้าในแขนงวิชาการต่าง ๆ อาทิ ในด้านนิเทศศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ จิตวิทยาและการตลาด แต่ในแวดวงภาษาศาสตร์กลับไม่พบงานวิจัยมากนัก และวีล็อกท่องเที่ยวซึ่งเป็นหนึ่งในประเภทย่อยของวีล็อกนั้นยังไม่มีการศึกษาวิจัยมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าวีล็อกท่องเที่ยวจะมีลักษณะเฉพาะเชิงการสื่อสารที่ควรค่าแก่การศึกษาหลายประการ

ประการที่หนึ่ง วีล็อกท่องเที่ยวเป็นตัวบทที่ใช้ภาษาพูดเป็นหลักและเป็นการสื่อสารทางเดียวโดยผู้ส่งสารหรือวีล็อกเกอร์ (vlogger) นำเสนอข้อมูลไปยังผู้รับสารที่จะมารับชมในอนาคต โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ ในการผลิต เผยแพร่และรับชม โดยเฉพาะการใช้กล้องวิดีโอในขั้นตอนการผลิตนั้นเอื้อให้วีล็อกเกอร์สามารถใช้ทั้งวัจนภาษา ร่วมกับอวัจนภาษาและภาพเคลื่อนไหวเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยวได้ เมื่อเทียบกับตัวบทถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยวประเภทอื่นที่ใช้ภาษาเขียนเป็นหลัก เช่น บันทึกการเดินทางและบล็อกการท่องเที่ยว จะเห็นว่าวีล็อกท่องเที่ยวมีการใช้สื่อหลากรูปแบบที่บูรณาการเข้าด้วยกันซึ่งผู้รับสารสามารถรับข้อมูลผ่านทั้งการดูภาพและการฟัง จึงเกิดปรากฏการณ์ทางภาษารูปแบบเฉพาะอันเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัจน-ภาษา อวัจนภาษาท่าทางและองค์ประกอบของภาพในวิดีทัศน์

ประการที่สอง เมื่อเทียบวีล็อกท่องเที่ยวกับตัวบทถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยวประเภทอื่นที่ใช้ภาษาเขียนเป็นหลักแล้ว แม้จะมีลักษณะร่วมกันที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารของตัวบทไม่ได้อยู่ในช่วงเวลาและสถานที่เดียวกัน แต่วีล็อกท่องเที่ยวสามารถทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ได้มากกว่า ทั้งนี้เป็นผลจากการใช้กล้องวิดีโอในการผลิตตัวบทที่ทำให้สามารถบันทึกสถานการณ์การท่องเที่ยวทั้งภาพและเสียงควบคู่กันไป โดยวีล็อกเกอร์สามารถบันทึกสิ่งที่ได้ประสบด้วยตนเองระหว่างอยู่ในสถานการณ์การท่องเที่ยว การมีปฏิสัมพันธ์

กับสถานการณ์ใหม่ ๆ รอบตัวและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือบอกเล่าประสบการณ์ขณะที่อยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ รวมทั้งเหตุการณ์ก่อนและหลังจากที่ผ่านสถานการณ์ท่องเที่ยวนั้นมาไม่นาน ซึ่งบริบทที่มีทั้งภาพและเสียงนี้เอื้อให้วีล็อกเกอร์สามารถใช้อวัจนภาษาท่าทางและวัจนภาษาในลักษณะต่าง ๆ ที่บ่งชี้เวลา สถานที่ การกระทำ สิ่งของ หรือบริบททางสถานการณ์อื่น ๆ ในวีล็อกท่องเที่ยวได้โดยตรง ด้วยปรากฏการณ์ทางภาษาเหล่านี้ผู้รับชมจึงรู้สึกราวกับอยู่ร่วมกับวีล็อกเกอร์ในสถานการณ์การท่องเที่ยวเดียวกัน

ทั้งนี้คำว่า “การทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์” ซึ่งมาจากคำว่า “Situationsverschränkung” ในภาษาเยอรมันนั้น ผู้วิจัยได้นำมาจากกรอบแนวคิดการวิเคราะห์การใช้ภาษาของอาเกิลและเฮ็นนิช (Ágel & Hennig, 2006, 2007) ซึ่งให้ความสำคัญต่อเงื่อนไขพื้นฐานในการสื่อสารที่ว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารนั้นอยู่ในเวลาและสถานที่เดียวกันหรืออยู่ต่างเวลาและสถานที่กัน โดยเงื่อนไขพื้นฐานนี้ส่งผลต่อกลวิธีการสื่อสารและลักษณะวัจนภาษาที่เลือกใช้ การที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารอยู่ในช่วงเวลาและสถานที่เดียวกันทำให้ทั้งคู่สามารถรับรู้บริบททางสถานการณ์การสื่อสารไปพร้อมกัน ผู้ส่งสารจึงสามารถใช้วัจนภาษาบ่งชี้ไปยังบริบททางเวลาและสถานที่เดียวกัน รวมถึงใช้อวัจนภาษา เช่น สีหน้า ท่าทางและน้ำเสียงประกอบได้ (Ágel & Hennig, 2006, 2007) เมื่อองค์ประกอบในการสื่อสารต่าง ๆ เหล่านี้ถูกบันทึกเป็นภาพเคลื่อนไหวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บนวิดีโอแพลตฟอร์มในภายหลังแล้วนั้น กลวิธีการทำให้ผู้ชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ในวีล็อกจึงมีรูปแบบเฉพาะที่เป็นการผสมผสานกันระหว่างอวัจนภาษาท่าทาง วัจนภาษาพูดและองค์ประกอบภาพในวิดีทัศน์

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาวิจัยกลวิธีการใช้อวัจนภาษาท่าทางที่ปรากฏร่วมกับวัจนภาษาและองค์ประกอบของภาพในวิดีทัศน์เพื่อทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ รวมถึงหน้าที่ของกลวิธีการทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ในวีล็อกท่องเที่ยวภาษาเยอรมันด้วย ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาตัวบทวีล็อกและตัวบทอื่น ๆ ที่ใช้สื่อหลากรูปแบบที่เผยแพร่ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในด้านการสอนภาษาศาสตร์และภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศได้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วีล็อกเป็นตัวบทในรูปแบบวิดีทัศน์ที่ถูกนำเสนอผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการใช้ทั้งวัจนภาษาประกอบกับอวัจนภาษาและภาพเคลื่อนไหวในระหว่างการสื่อสาร งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะอวัจนภาษาท่าทางที่ใช้เพื่อบ่งชี้ไปยังสิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์ท่องเที่ยวเพื่อทำให้ผู้รับชมรู้สึกราวกับอยู่ในสถานการณ์การท่องเที่ยวเดียวกันกับผู้ส่งสาร ดังนั้นในงานชิ้นนี้จึงจะนำเสนอกรอบแนวคิดทางภาษาศาสตร์ที่ใช้วิเคราะห์การใช้ภาษาและอธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างอวัจนภาษาท่าทางและวัจนภาษา งานวิจัยเกี่ยวกับอวัจนภาษาท่าทางในวีล็อก รวมถึงกรอบแนวคิดทางภาษาศาสตร์ด้านสื่อที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างวัจนภาษาและองค์ประกอบภาพ ดังต่อไปนี้

1. กรอบแนวคิดการวิเคราะห์การใช้ภาษาของ Ágel and Hennig (2006, 2007)

กรอบแนวคิดทางภาษาศาสตร์ของอาเกิลและเฮ็นนิช (Ágel & Hennig, 2006, 2007) ได้พัฒนามาจากแนวคิดของค็อคและเอิสเทอร์ไรเชอร์ (Koch & Oesterreicher, 1985) ซึ่งเสนอให้แยกระหว่างรูปแบบสื่อที่ใช้ถ่ายทอดข้อความ (media) และกลวิธีในการถ่ายทอด (concept) โดยแบ่งรูปแบบสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดออกเป็นการแสดงผ่านตัวอักษร (graphic) หรือผ่านเสียง (phonic) ส่วนกลวิธีในการถ่ายทอดนั้น แบ่งเป็นกลวิธีแบบใกล้ (Nähe) และแบบไกล (Distanz) โดยกลวิธีแบบใกล้มีความคล้ายคลึงกับภาษาพูดในวงสนทนากับบุคคลที่คุ้นเคยซึ่งใช้ภาษาระดับกันเองและสื่อสารโต้ตอบกันแบบฉับพลัน ส่วนกลวิธีแบบไกลนั้นใกล้เคียงกับภาษาเขียนในบริบททางการ เป็นการสื่อสารทางเดียวโดยผ่านการไตร่ตรองมาก่อน ทั้งนี้จะไม่สามารถวิเคราะห์แยกได้อย่างเด็ดขาดว่ากลวิธีในการถ่ายทอดข้อความหนึ่ง ๆ ผู้ส่งสารใช้กลวิธีแบบใกล้หรือแบบไกล แต่จะใช้วิธีการประเมินโดยคร่าว ๆ ว่าข้อความนั้น ๆ ใช้กลวิธีที่มีแนวโน้มไปฝั่งใดมากกว่ากันระหว่างฝั่งของกลวิธีแบบใกล้และกลวิธีแบบไกล แนวคิดที่กล่าวมานี้สามารถนำมาวิเคราะห์ตัวบทประเภทต่าง ๆ ในเบื้องต้นได้ เช่น การสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์ระหว่างเพื่อนสนิทที่ส่วนใหญ่ใช้ตัวอักษรเป็นสื่อแต่ใช้กลวิธีแบบใกล้เป็นหลัก เป็นต้น

อาเกิลและเฮ็นนิช (Ágel & Hennig, 2006, 2007) ได้ต่อยอดแนวคิดดังกล่าว รวมทั้งใช้แนวคิดของคอเซร์ยู (Coseriu, 1988) ที่กล่าวว่า ทักษะทางภาษาเป็นทักษะพื้นฐานอันเป็นสากลของมนุษย์ โดยมนุษย์ใช้ภาษาในฐานะตัวแทนของกลุ่มคนที่มีขนบเฉพาะในการใช้ภาษาและใช้ภาษาอย่างเป็นปัจเจกในสถานการณ์การสื่อสารเฉพาะ ดังนั้นการใช้ภาษาจึงมีปัจจัยสามประการเข้ามาเกี่ยวข้องนั่นคือ ความเป็นสากลของการสื่อสารด้วยภาษา บริบททางประวัติศาสตร์สังคมที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาและความเป็นปัจเจกของผู้ใช้ภาษา ทั้งนี้กรอบแนวคิดของอาเกิลและเฮ็นนิช (Ágel & Hennig, 2006, 2007) ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาเพื่อใช้วิเคราะห์การใช้ภาษาในแง่ความเป็นสากลของการสื่อสารด้วยภาษาเท่านั้น โดยมุ่งวิเคราะห์กลวิธีการถ่ายทอดที่พัฒนามาจากแนวคิดของค็อคและเอิสเทอร์ไรเชอร์ (Koch & Oesterreicher, 1985) อย่างเป็นขั้นตอน โดยตั้งสมมติฐานว่า การที่คู่สนทนาอยู่ในเวลาและสถานที่เดียวกันหรือต่างกันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของทุกการสื่อสาร ซึ่งจะทำให้เกิดสถานการณ์ รวมถึงข้อจำกัดในการสื่อสารที่ต่างกัน อันส่งผลต่อวิธีการสื่อสาร การเลือกใช้คำ วลีหรือรูปประโยคในสถานการณ์การสื่อสารจริง โดยกลวิธีการถ่ายทอดแบบใกล้นั้น คู่สนทนาสามารถสับเปลี่ยนบทบาทในการสื่อสารกันได้ตลอดเวลาเนื่องจากอยู่ในช่วงเวลาและสถานที่เดียวกัน ทั้งนี้บริบทเวลาและสถานการณ์รอบตัวจะเข้ามามีบทบาทในการสื่อสารเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังสามารถใช้อวัจนภาษาและน้ำเสียงประกอบได้ด้วย ในกรอบแนวคิดนี้ได้มีการจัดกลุ่มวิธีการในการสื่อสาร รวมถึงการใช้คำ วลีหรือรูปประโยคเป็นห้ากลุ่มตามตัวแปรในสถานการณ์การสื่อสาร ได้แก่ บทบาทในการสื่อสาร เวลา สถานการณ์ อวัจนภาษาและน้ำเสียง เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษากลวิธีการทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์จึงเลือกเฉพาะประเด็นการวิเคราะห์กลวิธีการถ่ายทอดที่เกี่ยวกับตัวแปรสถานการณ์มาศึกษาเท่านั้น การที่ผู้รับสารและผู้ส่งสารอยู่ในสถานที่และเวลาเดียวกันนั้นส่งผลให้ทั้งคู่สามารถรับรู้บริบทของสถานการณ์การสื่อสารร่วมกัน จึงสามารถใช้วัจนภาษาที่บ่งชี้ไปยังบริบทในการสื่อสาร

เดียวกันได้ เช่น ดรรชนีพจน์รูปแบบต่าง ๆ การผันคำกริยาเพื่อบอกกาลและการสามารถละคำหรือข้อความได้เนื่องจากผู้รับสารและผู้ส่งสารอยู่ในบริบทการสื่อสารเดียวกัน เป็นต้น

2. แนวคิดเรื่องการใช้สื่อหลากรูปแบบของ Fricke (2012, 2013)

การใช้สื่อหลากรูปแบบ (multimodality) ตามคำนิยามของฟริคเคอ (Fricke, 2012, 2013) หมายถึงในตัวบทหนึ่งมีการใช้สื่อที่ใช้แสดงรหัส (media) อย่างน้อยสองประเภทที่บูรณาการเข้าด้วยกันทั้งเชิงโครงสร้างและเชิงหน้าที่ (code integration) หรือเมื่อรหัสนัย (code) หนึ่ง ๆ ปรากฏผ่านสื่อที่ใช้แสดงรหัสซึ่งรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสที่แตกต่างกัน (code manifestation) เช่น รหัสภาษาใดภาษาหนึ่ง (language code) ในการสนทนาแบบวิสาสะ (face-to-face conversation) ที่ปรากฏผ่านทั้งวัจนภาษาพูดที่รับรู้โดยการฟังและผ่านอวัจนภาษาท่าทางซึ่งรับรู้โดยการมองเห็น นอกจากนี้อวัจนภาษาท่าทางยังบูรณาการทั้งเชิงโครงสร้างและเชิงหน้าที่เข้ากับวัจนภาษาพูดได้ เช่น ยกนิ้วหัวแม่มือประกอบพร้อมกล่าวว่า “อาหารอร่อยมาก” เป็นต้น

ฟริคเคอ (Fricke, 2012, 2013) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างอวัจนภาษาท่าทางและวัจนภาษาพูดภาษาเยอรมันและพบว่า คำนำหน้าคำนาม *son* (แบบนี้, แบบนั้น) สามารถเป็นตัวบ่งชี้การบูรณาการอวัจนภาษาท่าทางเข้าไปในโครงสร้างนามวลีในวัจนภาษาพูดได้ โดยอวัจนภาษาท่าทางทำหน้าที่ขยายคำนามหลักในนามวลีนั้น ๆ กล่าวคือ ในเชิงโครงสร้าง คำนำหน้าคำนาม *son* เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างนามวลีในวัจนภาษาพูดเพราะจะผันรูปตามการก เพศและพจน์จากคำนามหลักในนามวลี ส่วนในเชิงความหมายนั้น เมื่อผู้ส่งสารใช้คำนำหน้าคำนาม *son* จำเป็นต้องมีการอธิบายคุณลักษณะของคำนามหลักตามมา ซึ่งการอธิบายคุณลักษณะสามารถกระทำได้ทั้งด้วยวัจนภาษาพูดและอวัจนภาษาท่าทาง เช่น

(1) *Ich möchte sonen [runden] Tisch kaufen.* (verbal description)
‘I want to buy such a [circular] table.’
(2) *Ich will sonen Tisch kaufen.* (+ iconic gesture of a circle)
‘I want to buy such a table.’ (+ iconic gesture of a circle) (Fricke, 2013, p. 748)

ตัวอย่างที่ 2 แสดงให้เห็นการบูรณาการอวัจนภาษาท่าทางเข้าไปในโครงสร้างนามวลีในวัจนภาษาพูดในเชิงไวยากรณ์ผ่านการใช้คำนำหน้าคำนาม *son* โดยคำว่า *son* นี้ยังมีคุณสมบัติเป็นดรรชนีพจน์บ่งชี้คุณสมบัติ (qualitative deixis) ที่สามารถบ่งชี้ไปยัง “สิ่งที่ไม่เจาะจงจากประเภทที่เจาะจง” ได้ (“an indefinite token of a definite type”) (Hole & Klumpp 2000, p. 234 อ้างอิงตาม Fricke, 2013, p. 748) ดังนั้นการใช้คำนำหน้าคำนาม *son* ร่วมกับท่าทางการชี้จึงทำให้ผู้ส่งสารสามารถกล่าวถึงคุณลักษณะของประเภทสิ่งของที่เจาะจงประเภทหนึ่ง ๆ แต่ไม่ระบุว่าต้องเป็นของชิ้นใดชิ้นหนึ่งได้ เช่น

(3) *Ich will sonen Tisch kaufen.* (+ pointing to a circular table)
‘I want to buy such a table.’ (+ pointing to a circular table). (Fricke, 2013, p. 748)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ส่งสารต้องการซื้อโต๊ะที่มีลักษณะเจาะจงคือโต๊ะทรงกลม แต่ก็ไม่มีการเจาะจงว่าต้องเป็นโต๊ะทรงกลมตัวใด

นอกจากคำนำหน้าคำนาม *son* แล้ว ยังมีคำนำหน้าคำนามอื่น ได้แก่ *so* และ *solch* ที่มีลักษณะการใช้คล้ายคลึงกัน จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้คำนำหน้าคำนาม *son so* และ *solch* เป็นตัวบ่งชี้การบูรณาการอวัจน-ภาษาท่าทางเข้ากับนามวลีในวัจนภาษาพูด ทั้งนี้อวัจนภาษาท่าทางสามารถทำหน้าที่ได้สองประการคือ อธิบายคุณลักษณะของคำนามหลักในนามวลี หรือบ่งชี้ไปยังสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่ออธิบายคุณลักษณะของคำนามหลักในนามวลี

ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปจากงานวิจัยของฟริคเคอ (Fricke, 2012, 2013) นี้ มาเป็นเกณฑ์หนึ่งในการวิเคราะห์อวัจนภาษาท่าทางที่มีหน้าที่ทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ว่า อวัจนภาษาท่าทางต้องมีคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ ได้แก่ เป็นอวัจนภาษาท่าทางที่บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์ในสถานการณ์การท่องเที่ยว หรือเป็นอวัจนภาษาท่าทางที่ทำให้ผู้รับชมเห็นคุณลักษณะของสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างเป็นที่ประจักษ์

3. อวัจนภาษาท่าทางที่ปรากฏในวีล็อก

งานวิจัยสองเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับอวัจนภาษาท่าทางที่ปรากฏในวีล็อก ได้แก่ งานวิจัยของโฟรเบนิอุส (Frobenius, 2014) และซัปปาวิญญา (Zappavigna, 2019) โดยโฟรเบนิอุส (Frobenius, 2014) ศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับชมผ่านสื่อกลาง อันได้แก่คอมพิวเตอร์ จากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ โดยศึกษาวีล็อกในฐานะตัวบทสื่อสารทางเดียวจำนวน 108 วีล็อก ในส่วนที่เกี่ยวกับอวัจนภาษาท่าทางนั้นได้ข้อสรุปจากคลังข้อมูลวีล็อกที่ศึกษาว่า ในวีล็อกมีการใช้ท่าทางการชี้รูปแบบต่าง ๆ ประกอบวัจนภาษาพูดเพื่อช่วยให้ผู้รับชมรับรู้ถึงสิ่งที่ผู้พูดกล่าวถึงได้ง่ายขึ้น โดยจำแนกการชี้ ออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ การชี้ไปยังพื้นที่ทางกายภาพของวีล็อกเกอร์ การชี้ไปยังพื้นที่เสมือนจริงแบบสองมิติในหน้าเว็ปไซต์ การนำวัตถุมาแสดงหน้ากล้องและการเคลื่อนกล้องไปหาวัตถุ

ส่วนซัปปาวิญญา (Zappavigna, 2019) ได้ศึกษาการใช้ดรรชนีพจน์ที่ใช้สื่อหลากรูปแบบประกอบกับการเคลื่อนกล้องในมุมแทนสายตาหรือที่เรียกว่ามุมมอง “point of view” (POV) ในวีล็อกจัดเก็บบ้าน (decluttering vlogs) จำนวน 50 วีล็อก และได้ข้อสรุปว่า นอกจากท่าทางการชี้แล้วยังมีการใช้มือหยิบจับสิ่งของเปิดหรือปิดสิ่งของและใช้งานสิ่งของด้วย โดยซัปปาวิญญา (Zappavigna, 2019) วิเคราะห์ว่าอวัจนภาษาท่าทางเหล่านี้ใช้ประกอบวัจนภาษาพูดเพื่อบ่งชี้ถึงสิ่งของชิ้นหนึ่งจากกลุ่มสิ่งของที่อยู่ในบริบทนั้น ลักษณะดังกล่าวจึงถือเป็นการบ่งชี้ที่ใช้สื่อหลากรูปแบบร่วมกัน

4. กรอบแนวคิดภาษาศาสตร์ด้านสื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวัจนภาษาและองค์ประกอบภาพ

แนวคิดการถอดความ (Transkriptivitätskonzept) ของฮ็อลลี (Holly, 2009, 2011) เป็นแนวความคิดที่ต่อยอดมาจากทฤษฎีของเยเกอร์ (Jäger, 2002) ซึ่งอธิบายการถอดความ (หรือ “Transkription”) ว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจตัวบทหรือรูปภาพได้ง่ายขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อนำตัวบทหรือรูปภาพไปใช้ให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสารกลุ่มใหม่หรือเป้าหมายใหม่ในการสื่อสาร ฮ็อลลี (Holly, 2009, 2011) ต่อ

ยอดแนวคิดดังกล่าวเพื่อนำไปใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาษาพูดและภาพเคลื่อนไหวในวิดีโอข่าว โดยได้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้

การนำเสนอข่าวในรายการโทรทัศน์ซึ่งปกติแล้วเป็นรายการสด มักนำวิดีโอบันทึกเหตุการณ์จากจุดเกิดเหตุมาตัดต่อเพื่อใช้ประกอบการบรรยายเหตุการณ์ของผู้ประกาศข่าว ส่วนใหญ่แล้วการฉายวิดีโอเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีคำบรรยายประกอบอาจไม่สามารถนำเสนอเหตุการณ์ให้เป็นที่เข้าใจได้ชัดเจน ดังเช่นในภาพข่าวจากวิดีโอด้านล่างที่ผู้รับชมจะเห็นเพียงแค่กลุ่มคนกำลังวิ่ง ส่วนข้อมูลอ้างอิงอื่น ๆ เช่น บุคคล เวลาและสถานที่นั้นไม่สามารถระบุได้จากภาพเคลื่อนไหว เมื่อผู้รับชมฟังบทพูดบรรยายจากผู้ประกาศข่าวประกอบจะทำให้ผู้รับชมรับรู้และเข้าใจเหตุการณ์ได้แจ่มชัดขึ้น เนื่องจากวัจนภาษาสามารถถ่ายทอดข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนและครอบคลุม ดังเช่นในบทพูดประกอบภาพข่าวด้านล่างที่ทำให้ผู้รับชมได้รับข้อมูลว่าเกิดเหตุวางระเบิดณ กรุงอังการาและตำรวจกำลังไล่ล่าผู้ก่อเหตุอยู่

(2/I) *in der türkischen hauptstadt Ankara hat die polizei offenbar einen bomben-anschlag auf das justizministerium*

(2/I) ในกรุงอังการา เมืองหลวงของประเทศตุรเคีย ตำรวจสามารถระงับเหตุวางระเบิดที่กระทรวงยุติธรรม

(3) *verhindert* (II) *die beamten erschossen den mutmaßlichen attentäter nach einer*

(3) ไว้ได้ (II) เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ยิงผู้ที่คาดว่าเป็นผู้ก่อเหตุหลังจาก

ภาพที่ 1 ภาพจากวิดีโอข่าวประกอบกับการถอดเสียงบทพูดบรรยายของผู้ประกาศข่าว
(ZDF, 2005 อ้างอิงตาม Holly, 2011, p. 239)

ดังนั้นการใช้วัจนภาษาประกอบภาพเคลื่อนไหวในวิดีโอข่าวจึงเป็นการส่งเสริมซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ภาพสามารถแสดงเหตุการณ์ในบางประเด็นให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ได้ ข้อมูลในข่าวจึงมีความน่าเชื่อถือมากกว่าแค่การบอกเล่าด้วยวัจนภาษาที่ขาดพยานหลักฐานยืนยัน ทั้งนี้ฮ็อลลี (Holly, 2011) ยังชี้ให้เห็นว่าวัจนภาษาสามารถถ่ายทอดสารได้อย่างแทบจะไร้ขีดจำกัด ในขณะที่ภาพอาจไม่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้ทุกประเภท ซึ่งถือว่าเป็นข้อดีและข้อจำกัดขององค์ประกอบแต่ละส่วน

ในงานของฮ็อลลีที่ตีพิมพ์ระหว่างปีพ.ศ. 2549-2556 นั้น ได้นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างภาพกับวัจนภาษารูปแบบต่าง ๆ โดยต่อยอดมาจากข้อดีและข้อจำกัดของภาพและวัจนภาษาดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับผลการวิเคราะห์ที่จะนำเสนอในลำดับถัดไปเท่านั้น ได้แก่

1. ภาพช่วยยืนยันคำพูด (mit Bildern authentisieren) เป็นความสัมพันธ์ที่ภาพช่วยสนับสนุนความน่าเชื่อถือของวัจนภาษา โดยภาพสามารถแสดงสิ่งที่อ้างถึงหรือเหตุการณ์ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ได้ (Holly, 2009, p. 399)

2. ภาพเชื่อมโยงคำพูดเข้ากับผู้พูด (mit Bildern autorisieren) เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้รับชมสามารถได้ยินเสียงและเห็นหน้าของผู้พูดในสื่อโสตทัศน์พร้อมกัน อันส่งผลให้คำพูดถูกเชื่อมโยงเข้ากับผู้พูดคนนั้น ๆ จนทำให้คำพูดยิ่งมีความน่าเชื่อถือและมีชีวิตชีวาขึ้น นอกจากนี้หากผู้พูดพูดโดยหันหน้าตรงเข้าหากล้องยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับเนื้อหาในคำพูดได้โดยตรงอีกด้วย (Holly, 2009, pp. 399-400)

3. ภาพบอกความหมายแทนคำพูด (mit Bildern semantisieren) เป็นความสัมพันธ์ที่ภาพให้รายละเอียดเพิ่มเติมหรือชี้เฉพาะความหมายบางอย่างแก่สิ่งที่กล่าวถึงในวัจนภาษา (Holly, 2011, p. 243)

4. การใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงให้องค์ประกอบเฉพาะของภาพเด่นชัด (mit Worten sehen) เป็นความสัมพันธ์ที่วัจนภาษาทำให้ผู้รับสารเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งในภาพได้ชัดเจนหรือเฉพาะเจาะจง เพราะภาพ ๆ หนึ่งอาจมีองค์ประกอบหลากหลายหรือสามารถตีความได้หลายแง่มุม วัจนภาษาจะช่วยบ่งชี้ถึงองค์ประกอบบางอย่างภายในภาพหรือบอกความหมายเฉพาะที่ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารให้ความสนใจเป็นพิเศษ (Holly, 2007, p. 392)

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาวีล็อกท่องเที่ยวภาษาเยอรมันที่เผยแพร่ในแพลตฟอร์มยูทูปในปีพ.ศ. 2562 จำนวน 12 วีล็อก จากช่องยูทูปที่ไม่ซ้ำกัน วีล็อกแต่ละวีล็อกที่นำมาวิเคราะห์มีความยาวประมาณ 10-25 นาที และมีผู้พูดหลักเพียงคนเดียวโดยไม่พิจารณาปัจจัยด้านเพศ อายุหรือเชื้อชาติของผู้พูดตามกรอบแนวคิดการวิเคราะห์ของอาเกิลและเฮ็นนิช (Ágel & Hennig, 2006, 2007) ซึ่งวิเคราะห์การใช้ภาษาในฐานะปรากฏการณ์อันเป็นสากลโดยผู้พูดหรือวีล็อกเกอร์ทำหน้าที่นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศที่ตั้งอยู่นอกทวีปยุโรป เหตุที่เลือกเฉพาะวีล็อกที่นำเสนอการท่องเที่ยวนอกทวีปยุโรปนั้น เนื่องจากการท่องเที่ยวในสถานที่ที่อาจไม่เป็นที่คุ้นเคยอาจทำให้วีล็อกเกอร์พบเจอสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ ไม่คุ้นเคย รวมถึงผู้รับชมหลักของวีล็อกท่องเที่ยวภาษาเยอรมันที่น่าจะเป็นชาวเยอรมันก็อาจจะไม่คุ้นเคยกับสถานการณ์การท่องเที่ยวนอกทวีปยุโรปเช่นกัน ส่งผลให้วีล็อกเกอร์ต้องอธิบายสถานการณ์การท่องเที่ยวและบริบทที่เกี่ยวข้องให้ผู้รับชมทราบโดยละเอียดยิ่งขึ้น โดยวีล็อกที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาวิเคราะห์ ได้แก่

รหัส	ชื่อวีล็อก	ความยาว	ช่องยูทูป	ประเทศที่ท่องเที่ยว
R01	DIE THAILAND REISE GEHT LOS #vlog Nr. 475 | MANDA	15:47 นาที [7]	MANDA	ไทย
R02	LA Tag 4 Hollywood - Teil 2 (Reise-Vlog 2019)	11:04 นาที	Silke Rosenbusch	สหรัฐอเมริกา
R03	Shooting Range Berliner Currywurst Big Buddha Hier geht wirklich allet - Phuket VLOG 2019 - 030 BBQ	17:53 นาที	030 BBQ	ไทย
R04	Die REISE beginnt! ONE PIECE Tower & Arcade ZOCKEN! | JAPAN VLOG 2019 #1	16:48 นาที	Kevkowich	ญี่ปุ่น
R05	BALI VLOG + REISETIPPS 😍🌴 MEINE HIGHLIGHTS für den perfekten Urlaub 🌍 | Kleinstadtcoco	15:48 นาที	Kleinstadtcoco	อินโดนีเซีย
R06	SCHNORCHELN, WANDERN & GANZ VIEL SPAß ▷ Hawaii Vlog ♡	14:44 นาที	Zaramiraa	สหรัฐอเมริกา
R07	URLAUBSVLOG TÜRKEI 2019 - Kirman Sidemarin // JustSayEleanor (Antalya, Side, Türkei Vlog)	14:39 นาที	JustSayEleanor	ตุรเคีย
R08	Bahamas Urlaub auf Exuma I Tour zu den schwimmenden Schweinen I Reise Vlog [LITTLE LEMON]	22:31 นาที	LITTLE LEMON	บาฮามาส
R09	VLOG #1 ☼ Türkei - Side Urlaub 2019 *REISE VLOG* 🌡🌴	22:06 นาที	Basic Barbie	ตุรเคีย
R10	SCHNORCHELN IN COZUMEL? (MEXICO) **MX** l Weltreise Vlog #19	10.52 นาที	EduardToews	เม็กซิโก
R11	Urlaub in Südafrika - KAPSTADT | REISEVLOG | Jenny Define	20.37 นาที	Jenny Define	แอฟริกาใต้
R12	SCHÖNSTER Privatstrand in Phuket | Thailand Reise VLOG 1	13.08 นาที	Heyxngoc	ไทย

ตารางที่ 1 คลังข้อมูลวีล็อกท่องเที่ยวภาษาเยอรมันที่วิเคราะห์ในงานวิจัย

[7] วีล็อกทั้งวีล็อกยาว 24:20 นาที โดยมีเนื้อหาสองส่วนแยกกันเป็นเอกเทศ กล่าวคือ วีล็อกเกอร์หญิงเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย ส่วนวีล็อกเกอร์ชายอีกคนหนึ่งทำกิจกรรมต่าง ๆ ในประเทศเยอรมนี แต่ใช้การตัดต่อทั้งสองส่วนสลับกันไปมาเพื่อแสดงให้เห็นว่าวีล็อกเกอร์แต่ละคนทำกิจกรรมอะไรบ้างในช่วงเวลาเดียวกันในวันนั้น ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำเฉพาะส่วนการเดินทางของวีล็อกเกอร์หญิงซึ่งมีความยาว 15:47 นาที มาวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ถ่ายเสียงคำพูดในวีล็อกตามหลักการ GAT2 ของเซ็ลทิงและคนอื่น ๆ (Selting et al., 2009) ประกอบกับการจับภาพนิ่ง (screenshot) จากวีล็อกเพื่อจัดทำเป็นคลังข้อมูลภาษา ได้เป็นคลังข้อมูลที่มีขนาดความยาวทั้งสิ้น 193 นาที 10 วินาที จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยบันทึกและจัดกลุ่มลักษณะอวัจนภาษาท่าทางซึ่งทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ที่ปรากฏร่วมกับวัจนภาษาและองค์ประกอบภาพ ในขั้นต่อมาจึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบดังกล่าวเพื่อศึกษาหน้าที่ของกลวิธีการทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ในวีล็อกท่องเที่ยวภาษาเยอรมัน จนได้เป็นผลการวิจัยดังที่จะกล่าวถึงในบทต่อไป

ผลการวิจัย

ในวีล็อกท่องเที่ยวปรากฏการใช้อวัจนภาษาท่าทางรูปแบบต่าง ๆ ในหลายหน้าที่ เช่น การชูนิ้วมือประกอบตามจำนวนตัวเลขที่พูดเพื่อเน้นความหรือการใช้มือเกาศีรษะเพื่อแสดงความไม่แน่ใจ เป็นต้น แต่งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาอวัจนภาษาท่าทางที่ทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์การท่องเที่ยว จึงวิเคราะห์เฉพาะอวัจนภาษาท่าทางที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ ได้แก่ บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์ในสถานการณ์การท่องเที่ยวหรือทำให้ผู้รับชมเห็นคุณลักษณะของสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างเป็นที่ประจักษ์ จากกรอบแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับอวัจนภาษาที่ได้แสดงไปในหัวข้อที่ 2 และ 3 ข้างต้นแล้วนั้น ผู้วิจัยสามารถรวบรวมลักษณะอวัจนภาษาท่าทางรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้ตามวัตถุประสงค์สองประการข้างต้นในวีล็อกท่องเที่ยวได้ดังนี้

อวัจนภาษาท่าทาง	R01	R02	R03	R04	R05	R06	R07	R08	R09	R10	R11	R12	ค่าเฉลี่ย
1. การเคลื่อนกล้องไปหาวัตถุ	51.2	77.8	66.7	97.3	64.3	70.1	50.7	65.3	65.9	67.1	73.0	67.2	68.05
2. การชี้ไปยังพื้นที่ทางกายภาพรอบตัวของวีล็อกเกอร์	31.8	7.4	9.1	2.7	25.0	7.5	25.4	22.7	20.5	10.0	13.5	17.9	16.12
3. การนำวัตถุมาแสดงหน้ากล้อง	1.6	11.1	12.1	0.0	0.0	1.5	4.5	2.7	9.1	4.3	4.1	0.0	4.24
4. การเปิดปิดหรือใช้สิ่งของ	7.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6.0	11.9	5.3	2.3	7.1	0.0	4.5	3.68
5. การสัมผัสสิ่งของ	3.9	0.0	0.0	0.0	0.0	11.9	3.0	2.7	2.3	1.4	4.1	7.5	3.06
6. การถือสิ่งของ	3.1	3.7	3.0	0.0	0.0	3.0	4.5	0.0	0.0	8.6	1.4	0.0	2.27
7. การทำท่าทางด้วยมือ	0.0	0.0	0.0	0.0	7.1	0.0	0.0	1.3	0.0	1.4	4.1	0.0	1.16
8. การชี้ไปยังพื้นที่เสมือนจริงแบบสองมิติในหน้าเว็ปไซต์	0.8	0.0	9.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3.0	1.07
9. การวาดด้วยมือ	0.8	0.0	0.0	0.0	3.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.36
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

ตารางที่ 2 อวัจนภาษาท่าทางที่ทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์รูปแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏในวีล็อกท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า การเคลื่อนกล้องไปหาวัตถุเป็นอวัจนภาษาท่าทางที่มีการใช้มากถึงร้อยละ 68.05 จากกลวิธีการใช้อวัจนภาษาท่าทางที่ปรากฏทั้งหมด นับเป็นสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่งของอวัจนภาษาท่าทางที่ทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ที่พบทั้งหมด เนื่องจากเป็นกลวิธีพื้นฐานของการถ่ายทำด้วยกล้องวิดีโอหรือโทรศัพท์มือถือที่ใช้การเคลื่อนกล้องไปมาเพื่อบันทึกเหตุการณ์รอบตัวหรือเพื่อดึงความสนใจของผู้รับชมไปยังสิ่งที่ต้องการนำเสนอ และยังเป็นกลวิธีที่เอื้อต่อการถ่ายทำด้วยตนเองของวีล็อกเกอร์มากที่สุดเพราะสามารถใช้มือข้างเดียวหรือสองข้างที่ถือกล้องเคลื่อนไปยังจุดใดจุดหนึ่งได้ทันที รวมทั้งการเคลื่อนกล้องสามารถใช้ร่วมกับอวัจนภาษาท่าทางรูปแบบอื่น ๆ ได้อีกด้วย ในลำดับรองลงมาคือการใช้ท่าทางการชี้ไปยังพื้นที่ทางกายภาพรอบตัวของวีล็อกเกอร์คิดเป็นร้อยละ 16.12 มักใช้เพื่อบ่งชี้ให้ผู้รับชมเห็นบางสิ่งที่วีล็อกเกอร์กล่าวถึงได้ง่ายขึ้นจากองค์ประกอบที่มีอยู่มากมายในภาพเคลื่อนไหว โดยวีล็อกเกอร์สามารถชี้ไปยังสิ่งที่อยู่ใกล้และไกลตัวได้ ต่างกับอวัจนภาษาท่าทางในลำดับถัด ๆ ไปที่มักใช้แสดงสิ่งที่อยู่ภายในรัศมีที่มือของวีล็อกเกอร์เอื้อมถึงได้เท่านั้น อีกทั้งท่าทางการชี้ยังสัมพันธ์กับวิธีการถ่ายทำของวีล็อกเกอร์ที่ส่วนใหญ่ใช้มือข้างเดียวในการถือกล้องเพื่อถ่ายทำ เพราะวีล็อกเกอร์สามารถชี้ด้วยมือที่ไม่ได้ถือกล้องที่ใช้ในการถ่ายทำได้โดยทันที โดยมือที่ชี้มักปรากฏอยู่ในภาพเคลื่อนไหวด้วย ดังนั้นการเคลื่อนกล้องไปหาวัตถุและการชี้ไปยังพื้นที่ทางกายภาพรอบตัวของวีล็อกเกอร์จึงเป็นอวัจนภาษาท่าทางที่มีการใช้บ่อยที่สุดและพบได้ในทุกวีล็อกท่องเที่ยว

อวัจนภาษาท่าทางที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ปรากฏในบางวีล็อกเท่านั้น กล่าวคือ ในลำดับที่สามพบการนำวัตถุมาแสดงหน้ากล้องโดยคิดเป็นร้อยละ 4.24 ในลำดับที่สี่ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 3.68 เป็นการเปิดปิดหรือใช้สิ่งของ เช่น การเปิดกล่องอาหารเพื่อแสดงลักษณะอาหารด้านในหรือการใช้ส้อมเขี่ยและยกวัตถุดิบบางอย่างในจานมาแสดง เป็นต้น ในลำดับถัดมาเป็นการสัมผัสสิ่งของคิดเป็นร้อยละ 3.06 การถือสิ่งของพบการใช้ร้อยละ 2.27 ส่วนการทำท่าทางด้วยมือพบในสัดส่วนร้อยละ 1.16 โดยเป็นการใช้มือทำท่าทางในอากาศเพื่อแสดงลักษณะของสิ่งของหรือเหตุการณ์หนึ่ง ๆ เช่น การแสดงความลึกของระดับน้ำในสระของวีล็อกเกอร์ด้วยการคว่ำฝ่ามือและนำมาวางไว้บริเวณคอ เป็นต้น ลำดับถัดมาคือการชี้ไปยังพื้นที่เสมือนจริงแบบสองมิติในหน้าเว็บไซต์พบได้ร้อยละ 1.07 โดยในขณะที่วีล็อกเกอร์ชี้ไปยังพื้นที่ทางกายภาพรอบตนเองนั้นเป็นการชี้ไปยังพื้นที่ในหน้าเว็บไซต์ที่จะสื่อความก็ต่อเมื่อมีการอัพโหลดวีล็อกลงในแพลตฟอร์มยูทูปแล้วเท่านั้น เช่น การชี้ไปยังส่วนของการแสดงความคิดเห็นในหน้าเว็บไซต์หรือชี้ไปยังผู้รับชมที่กำลังรับชมวิดีโอบทแพลตฟอร์ม เป็นต้น อวัจนภาษาท่าทางที่พบน้อยที่สุดคือการวาดด้วยมือในสัดส่วนร้อยละ 0.36 เป็นการแสดงรูปร่างสองมิติโดยมือทำหน้าที่เสมือนดินสอวาดภาพเพื่อร่างโครงร่างของสิ่งของหรือเหตุการณ์หนึ่ง ๆ เช่น การแสดงโครงร่างของคูเมืองว่าเป็นสี่เหลี่ยมด้วยการใช้นิ้วชี้วาดรูปสี่เหลี่ยมในอากาศ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเฉพาะอวัจนภาษาท่างทางที่ปรากฏร่วมกับภาพเคลื่อนไหวและวัจนภาษาพบว่า การเคลื่อนกล้องมักปรากฏร่วมกับภาพเคลื่อนไหวที่ฉายภาพวัตถุและวัจนภาษารูปแบบต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

	อวัจนภาษาท่าทางที่ปรากฏร่วมกับภาพเคลื่อนไหวและวัจนภาษา	ความถี่ที่รูปแบบปรากฏในวีล็อกท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ)
1	การเคลื่อนกล้อง + ภาพเคลื่อนไหวฉายภาพวัตถุ + การผันคำกริยาเพื่อบอกกาล	7.57
2	การเคลื่อนกล้อง + ภาพเคลื่อนไหวฉายภาพวัตถุ + ดรรชนีพจน์แสดงถึงผู้พูดหรือผู้ฟัง	4.97
3	การเคลื่อนกล้อง + ภาพเคลื่อนไหวฉายภาพวัตถุ + ดรรชนีพจน์บอกสถานที่	4.01
4	การเคลื่อนกล้อง + ภาพเคลื่อนไหวฉายภาพวัตถุ + ดรรชนีพจน์บอกเวลา	2.51
5	การเคลื่อนกล้อง + ภาพเคลื่อนไหวฉายภาพวัตถุ + คำหรือวลีที่บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์	2.06

ตารางที่ 3 รูปแบบการใช้อวัจนภาษาท่าทางร่วมกับภาพเคลื่อนไหวและวัจนภาษา

การเคลื่อนกล้องเพื่อฉายภาพวัตถุใช้ร่วมกับการผันคำกริยาเพื่อบอกกาลบ่อยครั้งที่สุดคิดเป็นร้อยละ 7.57 ลำดับที่สองเป็นการปรากฏร่วมกับดรรชนีพจน์แสดงถึงผู้พูดหรือผู้ฟัง เช่น ดรรชนีพจน์แสดงบุรุษที่ 1 ในรูปเอกพจน์ “ich” (“ฉัน”) เพื่อแทนตัววีล็อกเกอร์หรือดรรชนีพจน์แสดงบุรุษที่ 2 ในรูปพหูพจน์ “ihr” (“พวกเธอ”) เพื่อใช้แทนผู้รับชม เป็นต้น โดยคิดเป็นร้อยละ 4.97 ลำดับที่สามเป็นดรรชนีพจน์บอกสถานที่คิดเป็นร้อยละ 4.01 ลำดับถัดมาคือการเคลื่อนกล้องเพื่อฉายภาพวัตถุร่วมกับการใช้ดรรชนีพจน์บอกเวลาในสัดส่วนร้อยละ 2.51 และการปรากฏร่วมกับคำหรือวลีที่บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์ เช่น “son” (“แบบนี้”, “แบบนั้น”) คิดเป็นร้อยละ 2.06

ความถี่ของการใช้วัจนภาษาทั้งห้ารูปแบบที่ปรากฏร่วมกับการเคลื่อนกล้องเพื่อฉายภาพวัตถุนั้นสามารถอธิบายได้ดังนี้ โดยทั่วไปแล้วตัวบทวีล็อกท่องเที่ยวนั้นนำเสนอเหตุการณ์และประสบการณ์จริงในระหว่างการท่องเที่ยวของวีล็อกเกอร์ โดยเนื้อหาที่จะนำเสนอนั้นผ่านการคัดเลือกจากวีล็อกเกอร์แล้วว่าต้องการนำเสนอสิ่งใดต่อผู้รับชมบ้าง ดังนั้นเนื้อหาในวีล็อกท่องเที่ยวส่วนใหญ่แล้วจึงเป็นการถ่ายทอดกิจกรรมที่วีล็อกเกอร์ทำระหว่างการท่องเที่ยว รวมถึงการบรรยายความรู้สึกและข้อคิดเห็นของวีล็อกเกอร์ที่มีต่อสถานการณ์ สถานที่ท่องเที่ยว สิ่งต่าง ๆ และผู้คนที่ได้ปฏิสัมพันธ์ด้วย การที่วีล็อกเกอร์ใช้การเคลื่อนกล้องเพื่อฉายภาพวัตถุนั้นนอกจากเพื่อแสดงสถานที่หรือสิ่งของพร้อมเสริมด้วยการบรรยายเพื่อให้ผู้รับชมได้เห็นว่าสิ่งเหล่านั้นมีลักษณะอย่างไร ยังมีการบอกเล่าการกระทำของตนเองและแสดงความคิดเห็นที่สัมพันธ์กับสถานที่หรือสิ่งของนั้น ๆ ร่วมด้วย ดังนั้นการถ่ายทอดเนื้อหาดังกล่าวย่อมมีการใช้การผันคำกริยาเพื่อบอกกาลบ่อยครั้งที่สุด เพราะคำกริยาใช้บรรยายลักษณะเหตุการณ์ สิ่งต่าง ๆ รวมถึงการกระทำไปพร้อมกับการบอกกาลด้วยได้ การผันคำกริยาเพื่อบอกกาลจึงปรากฏร่วมกับการเคลื่อนกล้องเพื่อฉายภาพวัตถุบ่อยที่สุด ส่วนการใช้ดรรชนีพจน์บอกเวลาที่ใช้เพื่อบอกกาลเพียงอย่างเดียวอยู่ในลำดับที่สี่ การใช้ดรรชนีพจน์แสดงถึงผู้พูดหรือผู้ฟังปรากฏในลำดับที่สอง เพราะการบรรยายลักษณะของสถานที่หรือสิ่งของนั้นมักใช้คำที่โยงไปยังสถานที่หรือสิ่งของมากกว่า รวมถึงวีล็อกเกอร์

ส่วนใหญ่ใช้ประโยคความรวมเมื่อเล่าถึงการกระทำของตนเอง ดังนั้นดรรชนีพจน์แสดงบุรุษที่ 1 รูปเอกพจน์ “ich” (“ฉัน”) ที่ซ้ำกับในประโยคก่อนหน้าจึงมักถูกละ ส่วนการใช้ดรรชนีพจน์บอกสถานที่และคำหรือวลีที่บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์ที่พบในลำดับที่สามและห้านั้น เป็นเพราะจุดประสงค์หลักของวีล็อกอยู่ที่การถ่ายทอดการกระทำและความรู้สึกนึกคิดของตัววีล็อกเกอร์ที่อยู่ในสถานการณ์ท่องเที่ยว ส่วนการบรรยายสถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งของถือเป็นความสำคัญลำดับรองลงมา

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอวัจนภาษาท่าทาง ภาพเคลื่อนไหวและวัจนภาษาที่พบบ่อยที่สุดแล้ว พบว่า การปรากฏร่วมกันขององค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งห้ารูปแบบข้างต้นสามารถตีความตามกรอบแนวคิดของฮ็อลลี (Holly, 2009, 2011) ได้ว่า ทั้งหมดเป็นความสัมพันธ์แบบภาพช่วยยืนยันคำพูดและภาพเชื่อมโยงคำพูดเข้ากับผู้พูด นอกจากนี้การปรากฏร่วมกันขององค์ประกอบต่าง ๆ บางลักษณะยังสามารถตีความว่าเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบอื่นเพิ่มเติมได้อีกด้วย ดังแสดงในตัวอย่างต่อไปนี้

<table>
<tr><td colspan="2"> 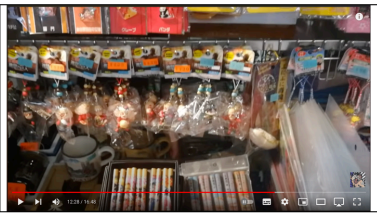 </td><td colspan="2">- Objekte in GROSS-Einstellung
- Geste: Kamerabewegung</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="6">12:22
M: <<weitere Kamerafahrt nach rechts> un natürlich- (--)>
12:24
M: <<weitere Kamerafahrt nach vorne> eren is> auch am start? (--)
12:25
M: ja mal gucken was ich davon jetz hole.
12:26
M: ((Kamerafahrt nach hinten, ca. 1.7 Sek))</td><td>12:24 is</td><td>3a Tem.</td></tr>
<tr><td>12:25 ich</td><td>3a Per.</td></tr>
<tr><td>12:25 davon</td><td>3a Dei.Aus.</td></tr>
<tr><td>12:25 jetz</td><td>3a Dei.Ad.</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
</table>

ตัวอย่างที่ 1 จากวีล็อกท่องเที่ยวของ Kevkowich (2019, 12:22-12:28)

ในตัวอย่างที่ 1 วีล็อกเกอร์เดินสำรวจดูสินค้าที่ขายภายในร้านขายของที่ระลึกแห่งหนึ่ง การเคลื่อนกล้องไปทางซ้ายมือแสดงให้เห็นภาพสินค้าประเภทตุ๊กตาห้อยกระเป๋ารูปแบบต่าง ๆ ในชั้นวางขายสินค้า เมื่อวีล็อกเกอร์พบสินค้าที่ตนรู้จักจึงเคลื่อนกล้องไปด้านหน้าเข้าใกล้สินค้าชิ้นนั้นและหยุดกล้องเพื่อจับภาพและพูดคุย ในระหว่างการเคลื่อนกล้องไปด้านหน้านั้น วีล็อกเกอร์พูดประโยค “Eren ist auch am Start.” (“เอเริน (ชื่อตัวการ์ตูน) ก็พร้อมอยู่แล้วเหมือนกัน”) การใช้กริยา “ist” (“อยู่”) ที่ผันรูปแสดงปัจจุบันกาลโยงไปถึงช่วงเวลาขณะที่วีล็อกเกอร์พูดประโยคดังกล่าว นอกจากนั้นยังยืนยันด้วยภาพที่แสดงให้เห็นตุ๊กตาห้อยกระเป๋าตัวดังกล่าวว่าวีล็อกเกอร์กำลังอยู่ในสถานการณ์นั้นจริง ๆ ต่อมาในระหว่างที่กล้องยังจับภาพตุ๊กตาตัวดังกล่าว วีล็อกเกอร์ได้พูดต่อว่า “Ja, mal gucken was ich davon jetzt hole.” (“เดี๋ยวดูซิว่า ฉันจะซื้ออะไรจากของพวกนี้บ้าง”) จากประโยคนี้ ดรรชนีพจน์แสดงบุรุษที่ 1 ในรูปเอกพจน์ “ich” (“ฉัน”) เชื่อมโยงไปยังวีล็อกเกอร์ด้วยเสียงพูด แม้ว่าผู้รับชมจะไม่เห็นวีล็อกเกอร์ในภาพเคลื่อนไหวช่วงนี้ แต่ทั้งภาพและเสียงของวีล็อกเกอร์ได้ปรากฏในวิดีโอช่วงก่อน

หน้าแล้ว จึงถือได้ว่าในกรณีนี้เป็นการใช้ดรรชนีพจน์แสดงถึงผู้พูดที่ภาพในช่วงก่อนหน้าได้ให้การยืนยันตัวตนของวีล็อกเกอร์ ในกรณีของดรรชนีพจน์บอกเวลา “jetzt” (“ในขณะนี้”) ซึ่งแสดงเวลาของการกระทำของคำกริยา “hole” (“เอา” “หยิบ” ในที่นี้หมายถึง “ซื้อ”) นั้น ในภาพเคลื่อนไหวไม่ได้แสดงให้เห็นว่าเกิดการหยิบของเพื่อไปซื้อจริง แต่ด้วยเทคนิคการถ่ายทำในช่วงนี้ซึ่งฉายภาพเหตุการณ์จากมุมแทนสายตา (POV) ของวีล็อกเกอร์อาจเป็นส่วนยืนยันความน่าเชื่อถือของคำพูดได้ เนื่องจากเป็นการถ่ายทำในขณะที่วีล็อกเกอร์กำลังเดินสำรวจร้านค้าพร้อมถือกล้องอยู่ในมือเพื่ออัดภาพเหตุการณ์ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าภาพและเสียงที่สอดคล้องกับเนื้อหา รวมถึงเทคนิคการเคลื่อนกล้องแบบ POV สามารถทำให้ผู้รับชมมีส่วนร่วมกับสถานการณ์ของวีล็อกเกอร์ได้เป็นอย่างดี จากการปรากฏร่วมกันขององค์ประกอบต่าง ๆ นี้จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ภาพและการเคลื่อนกล้องช่วยยืนยันเนื้อความในวัจนภาษาว่าได้เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นจริง รวมถึงเป็นความสัมพันธ์ที่ภาพเชื่อมโยงคำพูดเข้ากับผู้พูดอีกด้วย เพราะแม้ในวีดิโอช่วงดังกล่าวผู้รับชมจะได้ยินเสียงของวีล็อกเกอร์ที่กำลังถ่ายทอดเรื่องราวเพียงอย่างเดียว แต่ภาพใบหน้าของวีล็อกเกอร์ที่ปรากฏในช่วงอื่นของวีล็อกช่วยให้ผู้รับชมสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในวัจนภาษาเข้ากับตัวผู้ส่งสารได้

นอกจากนี้การเคลื่อนกล้องที่ฉายภาพวัตถุร่วมกับดรรชนีพจน์บอกสถานที่และการใช้คำหรือวลีที่บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์ยังสามารถวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์แบบอื่นเพิ่มเติมได้ กล่าวคือ วีล็อกเกอร์ในตัวอย่างที่ 1 ใช้คำว่า “davon” (“จากของพวกนี้”) ที่ใช้บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์ ลักษณะดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ภาพบอกความหมายแทนคำพูด เพราะการรับฟังเพียงแค่วัจนภาษาผู้รับชมจะไม่สามารถรู้ได้เลยว่าคำว่า “davon” บ่งชี้ถึงสิ่งใด ภาพในวิดีโอช่วงนี้ช่วยแสดงความหมายของคำว่า “davon” ว่าหมายถึงตุ๊กตาห้อยกระเป๋าแบบต่าง ๆ ในร้านขายของที่ระลึกแห่งนี้

<table>
<tr><td colspan="2"> </td><td colspan="2">- Vloggerskörperteil mit Objekten in HALBNAH-Einstellung
- Geste: Kamerabewegung</td></tr>
<tr><td rowspan="4">04:15
F: <<Kameraschwenk nach unten> und ich hab mir hier so_n> <<Kameraschwenk nach oben> °h> kleid mitgenommen,</td><td>04:15 ich</td><td>3a Per.</td></tr>
<tr><td>04:15 hab mitgenommen</td><td>3a Tem.</td></tr>
<tr><td>04:15 mir</td><td>3a Per.</td></tr>
<tr><td>04:15 so_n kleid</td><td>3a Dei.Aus.</td></tr>
</table>

ตัวอย่างที่ 2 จากวีล็อกท่องเที่ยวของ Manda (2019, 04:15-04:18)

ในตัวอย่างที่ 2 นั้น สามารถตีความรูปแบบความสัมพันธ์ของการใช้อวัจนภาษาท่าทาง ภาพเคลื่อนไหว และวัจนภาษาร่วมกันในลักษณะต่าง ๆ ไปในทิศทางเดียวกันกับในตัวอย่างที่ 1 ได้ โดยวิดีโอในตัวอย่างที่ 2 เริ่มด้วยการฉายภาพใบหน้าของวีล็อกเกอร์ที่มีฉากหลังเป็นบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวและพร้อมกันนั้นวีล็อกเกอร์ได้พูด

ว่า “Wir sind jetzt zu dem Wat Chedi Luang gelaufen.” (“ตอนนี้เราเดินมาถึงวัดเจดีย์หลวงแล้ว”) จากนั้นในนาทีที่ 04:15 จึงพูดประโยคจากในตัวอย่างที่ 2 ว่า “Und ich habe mir hier son Kleid mitgenommen.” (“และฉันได้เอาชุดกระโปรงแบบนี้มาที่นี่ด้วย”)[8] โดยในระหว่างที่พูดอยู่นั้น วีล็อกเกอร์ได้เคลื่อนกล้องไปยังลำตัวช่วงล่างเพื่อแสดงให้เห็นชุดกระโปรงที่สวมอยู่และต่อมาได้เคลื่อนกล้องกลับมายังใบหน้าของตนเองในทันที ในกรณีนี้ภาพลำตัวและใบหน้าของวีล็อกเกอร์สัมพันธ์โดยตรงกับการใช้ดรรชนีพจน์แสดงบุรุษที่ 1 รูปเอกพจน์ทั้งในกรรตุการก “ich” (“ฉัน”) และสัมปทานการก “mir” (“ให้แก่ตัวเอง”) จึงถือว่าองค์ประกอบทั้งหมดเป็นความสัมพันธ์แบบภาพเชื่อมโยงคำพูดเข้ากับผู้พูด และความสัมพันธ์ลักษณะนี้ยังสัมพันธ์กับวัจนภาษาพูดอื่น ๆ ที่ปรากฏในวีล็อกอีกด้วย ในส่วนของภาพซึ่งแสดงวีล็อกเกอร์ที่สวมชุดกระโปรงอยู่นั้นถือว่าเป็นผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการที่วีล็อกเกอร์ได้นำชุดดังกล่าวติดตัวมาด้วย โดยวีล็อกเกอร์ใช้คำกริยาซึ่งผันรูปแสดงอดีตกาล “habe mitgenommen” (“ได้นำมาด้วย”) อธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนการเดินทางมายังวัดเจดีย์หลวง ส่วนวลีที่กล่าวว่า “son Kleid” (“ชุดกระโปรงแบบนี้”) นั้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ สองรูปแบบ กล่าวคือ ภาพช่วยยืนยันคำพูด โดยภาพได้แสดงชุดกระโปรงที่วีล็อกเกอร์กล่าวถึงให้เห็น และภาพบอกความหมายแทนคำพูด ซึ่งแสดงผ่านการใช้คำนำหน้าคำนาม *son* ร่วมกับการบรรยายคุณสมบัติของคำนามหลักที่ตามมา โดยนามวลี “son Kleid” (“ชุดกระโปรงแบบนี้”) นั้นเกิดร่วมกับการบรรยายคุณสมบัติด้วยอวัจนภาษาผ่านการเคลื่อนกล้องซึ่งแสดงภาพให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าชุดกระโปรงมีลักษณะเช่นไรโดยไม่จำเป็นต้องใช้วัจนภาษาบรรยายเพิ่มเติม

ในส่วนของการใช้ดรรชนีพจน์บอกสถานที่ “hier” (“ที่นี่”) ในตัวอย่างที่ 2 นั้น ไม่ถือว่าคำดังกล่าวเป็นการบ่งชี้ (deixis) ที่โยงไปยังสถานที่ในสถานการณ์การสื่อสารโดยตรง แต่คำว่า “hier” ในประโยคนี้ถือเป็นการใช้ในกรณีรูปการแทนตาม (anaphora) ซึ่งอ้างถึงวัดเจดีย์หลวงที่วีล็อกเกอร์ได้ระบุไว้ในประโยคก่อนหน้าแล้ว

[8] หลังจากประโยคในตัวอย่างข้างต้น วีล็อกเกอร์ได้เปลี่ยนมุมกล้องมาเป็นการจับภาพใบหน้าตนเองพร้อมพูดประโยคต่อไปนี้ซึ่งช่วยขยายความคำกริยา “habe mitgenommen” (“ได้นำมาด้วย”) ในบริบทนี้ว่า “Beziehungsweise ist son Wickelkleid. Dann kann ich das eben auch so als Jacke benutzen. Und das hatte ich jetzt in meiner Tasche dabei und äh habe mich da jetzt eingewickelt.” (“หรือจะพูดอีกอย่างก็คือชุดกระโปรงแบบผูกเอวนั่นแหละ แล้วฉันก็ใช้ชุดนี้เป็นเสื้อคลุมได้ด้วย และชุดนี้ฉันก็ได้หยิบใส่กระเป๋าติดมาด้วย แล้วก็...เออ...ได้เอามาใส่คลุมเมื่อกี้นี้เอง”)

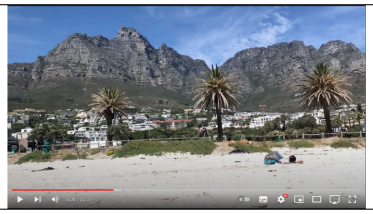		- Objekte in WEIT-Einstellung - Geste: Kamerabewegung
05:57 F: <<Kameraschwenk nach oben rechts> un von hier kann man, (--) 05:59 F: die zwölf apostel sehen.=das sind die berge hier. (1.2) 06:03 F: richtig cool.>	05:57 hier	3a Lo.
	05:57 kann sehen	3a Tem.
	05:59 sind	3a Tem.
	05:59 hier	3a Lo.
	06:03 richtig cool	3c Pr.E.

ตัวอย่างที่ 3 จากวีล็อกท่องเที่ยวของ Define (2019, 05:57-06:03)

ในตัวอย่างที่ 3 นั้น วีล็อกเกอร์กำลังนั่งอยู่ที่ชายหาดแห่งหนึ่ง ในวิดีโอช่วงนี้วีล็อกเกอร์ต้องการแสดงให้เห็นสถานที่รอบตัวจึงเคลื่อนกล้องไปด้านขวาบนเพื่อเก็บภาพบริเวณนั้นพร้อมพูดบรรยายสิ่งที่อยู่รายรอบไปด้วย ภาพเคลื่อนไหวแสดงภาพระยะไกล (wide shot) ของชุมชนริมทะเลซึ่งผู้รับชมสามารถเห็นองค์ประกอบต่าง ๆ ได้หลายอย่าง ทั้งเทือกเขา ท้องฟ้า บ้านเรือน ต้นไม้และบริเวณชายหาด แต่ประโยคที่วีล็อกเกอร์ใช้บรรยาย ได้แก่ “Und von hier kann man die zwölf Apostel sehen. Das sind die Berge hier.” (“จากตรงนี้เราสามารถมองเห็นสิบสองอัครทูตได้ ก็คือภูเขาตรงนี้นั่นเอง”) สามารถดึงความสนใจของผู้รับสารให้เห็นเฉพาะสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการได้ ทั้งนี้ปรากฏการใช้คำว่า “hier” ครั้งแรกในวลี “von hier” (“จากตรงนี้”) ในนาทีที่ 05:57 ซึ่งบ่งชี้จุดที่วีล็อกเกอร์นั่งอยู่ในขณะนั้น อีกนัยหนึ่งเป็นการบอกให้ผู้รับสารรับรู้ว่าทั้งตัววีล็อกเกอร์เองและผู้รับชมกำลังมองจากจุดร่วมเดียวกัน ส่วนการใช้ดรรชนีพจน์บอกสถานที่ “hier” ครั้งที่สองในนาทีที่ 05:59 นั้น คำดังกล่าวทำหน้าที่ขยายคำว่า “die Berge” (“ภูเขา”) ซึ่งเป็นการดึงความสนใจของผู้รับชมให้มองไปยังภูเขาที่ปรากฏในมุมกล้องที่กำลังแสดงในขณะนั้นหลังจากที่วีล็อกเกอร์กล่าวประโยคข้างต้น ลักษณะการปรากฏร่วมในกรณีนี้จึงถือได้ว่าเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่คำพูดและการเคลื่อนกล้องทำให้บางองค์ประกอบหรือองค์ประกอบย่อยที่อยู่ในภาพเด่นชัดขึ้นมาได้

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษากลวิธีการใช้อวัจนภาษาท่าทางเพื่อทำให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์จากคลังข้อมูลภาษาซึ่งประกอบด้วยวีล็อกท่องเที่ยวภาษาเยอรมันจำนวนทั้ง 12 วิดีโอ พบว่ากลวิธีการเคลื่อนกล้องเป็นกลวีธีทางอวัจนภาษาท่าทางที่ใช้บ่อยที่สุด เนื่องจากเป็นกลวิธีพื้นฐานของการใช้สื่อประเภทกล้องวิดีโอในการถ่ายทำที่สามารถเคลื่อนกล้องไปมาเพื่อบันทึกเหตุการณ์รอบตัวหรือเพื่อดึงความสนใจของผู้รับชมไปยังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อีกทั้งการใช้การเคลื่อนกล้องแทนอวัจนภาษาท่าทางแบบอื่น ๆ ยังเอื้อต่อการถ่ายทำด้วยตนเองของวีล็อกเกอร์มากที่สุด เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้ววีล็อกเกอร์จะเคลื่อนมือที่ถือกล้องวีดีโอหรือโทรศัพท์มือถือที่ใช้ในการถ่ายทำไปพร้อมกับการหมุนตัวของผู้ถ่ายเองไปยังจุดที่ต้องการนำเสนอ

การเคลื่อนกล้องมักปรากฏร่วมกับการฉายภาพสถานที่หรือสิ่งของต่าง ๆ มากที่สุด โดยวีล็อกเกอร์จะใช้กลวิธีดังกล่าวเมื่อต้องการแสดงให้เห็นว่ามาถึงสถานที่ใดสถานที่หนึ่งหรือได้เห็นหรือมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จากนั้นจึงแสดงสถานที่หรือสิ่งของพร้อมบรรยายให้ผู้รับชมได้เห็นว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร โดยอาจแสดงความคิดเห็นที่มีต่อสถานที่หรือสิ่งของนั้น ๆ ร่วมด้วย ดังนั้นวัจนภาษาที่มักปรากฏร่วมในบริบทนี้จึงเป็นการบอกเวลาผ่านกาลของคำกริยา ดรรชนีพจน์แสดงถึงผู้พูดหรือผู้ฟัง ดรรชนีพจน์บอกสถานที่ ดรรชนีพจน์บอกเวลาและคำหรือวลีที่บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏร่วมกันนี้มีความสัมพันธ์แบบภาพช่วยยืนยันคำพูด (mit Bildern authentisieren) โดยเฉพาะในกรณีของดรรชนีพจน์แสดงถึงผู้พูดที่แม้ในบางกรณีภาพเคลื่อนไหวจะไม่ได้แสดงให้เห็นตัววีล็อกเกอร์ ยังสามารถตีความได้ว่าเป็นความสัมพันธ์แบบภาพเชื่อมโยงคำพูดเข้ากับผู้พูด (mit Bildern autorisieren) ไปพร้อมกันด้วย เนื่องจากผู้รับชมเห็นภาพของตัววีล็อกเกอร์ในขณะที่พูดในช่วงต่าง ๆ ของวีดีโอจึงสามารถเชื่อมโยงถ้อยคำและเนื้อหาต่าง ๆ ในวิดีโอนั้นเข้ากับตัวของวีล็อกเกอร์ได้ ลักษณะที่กล่าวไปทั้งหมดนี้เป็นผลพวงจากลักษณะเฉพาะของวีดีโอแพลตฟอร์มยูทูปที่หากผู้เป็นเจ้าของช่องเป็นบุคคลทั่วไปแล้ว วิดีโอประเภทวีล็อกที่เผยแพร่ในช่องยูทูปนั้น ๆ ย่อมมีเนื้อหาเป็นการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตัววีล็อกเกอร์หรือแสดงสิ่งที่วีล็อกเกอร์ประสบอยู่แล้ว ดังนั้นการใช้ดรรชนีพจน์แสดงถึงผู้พูดในวีล็อกท่องเที่ยวที่เลือกนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้ย่อมเชื่อมโยงไปยังวีล็อกเกอร์ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของช่องยูทูป โดยกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ลักษณะดังกล่าวถือเป็นลักษณะเฉพาะของแพลตฟอร์มที่วีล็อกเกอร์ผู้เป็นเจ้าของช่องสามารถยืนยันตัวตนด้วยภาพที่ตนเองถ่ายทำได้อีกทางหนึ่ง

ในหลายกรณี พบการบอกเวลาโดยผ่านกาลของคำกริยาหรือการใช้ดรรชนีพจน์บอกเวลาเพื่อบ่งชี้ไปยังเหตุการณ์ในอดีตหรืออนาคตอันใกล้ (เช่น การเล่าถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วด้วยคำกริยาที่ผันแสดงรูปอดีตกาล หรือการใช้คำว่า “jetzt” (“ในขณะนี้”) เพื่อบอกเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น) โดยภาพที่ปรากฏในวีล็อกไม่สามารถยืนยันเนื้อหาในวัจนภาษาได้โดยตรง แต่ด้วยการใช้เทคนิคการถ่ายทำแบบมุมแทนสายตา (POV) นั้นสามารถช่วยยืนยันข้อเท็จจริงในคำพูดของวีล็อกเกอร์ได้โดยอ้อม กล่าวคือผู้รับชมได้ร่วมเห็นเหตุการณ์จากมุมมองเดียวกับที่วีล็อกเกอร์กำลังประสบอยู่จึงสามารถเข้าใจหรือรู้สึกร่วมได้ว่าวีล็อกเกอร์ได้กระทำหรือจะกระทำการต่าง ๆ นั้นด้วยตัวเองจริง จึงสามารถกล่าวได้ว่ามุมกล้องแบบ POV ส่งเสริมให้ผู้รับชมรู้สึกมีส่วนร่วมกับสถานการณ์โดยใช้ภาพเป็นเครื่องมือช่วยยืนยันคำพูดประกอบอีกด้วย

การใช้การเคลื่อนกล้องที่ฉายภาพสถานที่หรือสิ่งของร่วมกับวลีที่บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์สามารถวิเคราะห์เพิ่มเติมได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ภาพบอกความหมายแทนคำพูด (mit Bildern semantisieren) เนื่องจากคำหรือวลีที่บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์ต้องอาศัยบริบททางการสื่อสารในการตีความ ซึ่งในวีล็อกท่องเที่ยวนั้นมีหลายกรณีที่ผู้รับชมไม่สามารถอาศัยวัจนภาษาพูดเพียงอย่างเดียวในการตีความว่าคำหรือวลีที่บ่งชี้สิ่งของหรือเหตุการณ์หมายถึงสิ่งใด ภาพจึงเข้ามามีบทบาทในบริบทดังกล่าว ทั้งยังสามารถแสดงลักษณะหรือคุณสมบัติของ

สิ่งของหรือเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจนโดยไม่ต้องอาศัยการอธิบายผ่านวัจนภาษาเพิ่มเติม ส่วนรูปแบบการใช้ดรรชนีพจน์บอกสถานที่ร่วมกับการเคลื่อนกล้องที่ฉายภาพสถานที่หรือสิ่งของยังแสดงถึงรูปแบบความสัมพันธ์ที่ใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงให้องค์ประกอบเฉพาะของภาพเด่นชัด (mit Worten sehen) เพราะภาพบางภาพมีองค์ประกอบหรือสิ่งของหลายอย่างจึงมีจุดดึงสายตาหลายจุดจนอาจทำให้สามารถตีความได้หลากหลาย การใช้คำพูดประกอบจะช่วยลดความคลุมเครือในการสื่อสารได้

จากการวิจัยครั้งนี้ จะเห็นได้ว่าวีล็อกท่องเที่ยวถือเป็นตัวบทโสตทัศน์ที่ใช้สื่อหลากรูปแบบ ดังนั้นการวิเคราะห์เฉพาะประเด็นด้านวัจนภาษาเชิงภาษาศาสตร์เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงอวัจนภาษาท่าทางและองค์ประกอบภาพในวิดีทัศน์ รวมถึงลักษณะเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ย่อมไม่สามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นในตัวบทประเภทนี้ได้อย่างครอบคลุมและลุ่มลึก ในปัจจุบันคงปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในกระบวนการผลิต การเผยแพร่และการรับชมตัวบทเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดตัวบทประเภทใหม่ ๆ ที่มีการใช้สื่อแสดงรหัสที่หลากลาย ดังนั้นแนวทางการศึกษาตัวบทสมัยใหม่ในฐานะตัวบทที่ใช้สื่อหลากรูปแบบที่ใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นแนวทางที่บูรณาการแนวคิดทางวิชาการอันหลากหลายเข้าด้วยกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ตัวบทสมัยใหม่อื่น ๆ ต่อไปได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ได้ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อสร้างความตระหนักรู้ทางภาษาเกี่ยวกับสถานการณ์การสื่อสารที่ส่งผลต่อการใช้ดรรชนีพจน์ (deictic) และการอ้างถึง (anaphora) ได้ เพราะในวีล็อกท่องเที่ยวพบการใช้ดรรชนีพจน์รูปแบบต่าง ๆ บ่อยครั้ง ผู้สอนจึงสามารถตัดบางช่วงของวีล็อกท่องเที่ยวซึ่งสื่อด้วยภาษาพูดเป็นหลักมาให้ผู้เรียนปรับโครงสร้างข้อความเป็นรูปแบบบล็อกท่องเที่ยวซึ่งใช้การสื่อสารด้วยภาษาเขียนเป็นหลัก โดยผู้เรียนต้องเปลี่ยนการใช้ดรรชนีพจน์ที่ใช้ร่วมกับอวัจนภาษาและสถานการณ์รอบตัวให้เป็นการระบุข้อมูลโดยชัดเจนหรือใช้รูปการอ้างถึง เพราะบริบทการสื่อสารด้วยภาษาเขียนไม่สามารถใช้อวัจนภาษาร่วมได้จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการใช้ดรรชนีพจน์บางรูปแบบ รวมถึงผลการวิจัยนี้ยังสามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาแนวคิดด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่บูรณาการการใช้วัจนภาษาพูดร่วมกับอวัจนภาษาลักษณะต่าง ๆ ได้เพื่อให้ผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ ของการสื่อสารด้วยภาษาพูดและพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

Ágel, V., & Hennig, M. (2006). Theorie des Nähe- und Distanzsprechens. In V. Ágel & M. Hennig (Eds.), *Grammatik aus Nähe und Distanz. Theorie und Praxis am Beispiel von Nähetexten 1650-2000* (pp. 3-31). Niemeyer.

Ágel, V., & Hennig, M. (2007). Überlegungen zur Theorie und Praxis des Nähe- und Distanzsprechens. In V. Ágel & M. Hennig (Eds.), *Zugänge zur Grammatik der gesprochenen Sprache* (pp. 179-216). Niemeyer. https://doi.org/10.1515/9783110936063.179.

Coseriu, E. (1988). *Sprachkompetenz. Grundzüge der Theorie des Sprechens*. Francke Verlag.

Define, J. (2019, December 3). *Urlaub in Südafrika - KAPSTADT | REISEVLOG | Jenny Define* [Video]. YouTube. Retrieved April 9, 2021 from https://www.youtube.com/watch?v=4b7hvuXB9rY

Fricke, E. (2012). *Grammatik multimodal: Wie Wörter und Gesten zusammenwirken*. De Gruyter. https://doi.org/10.1515/9783110218893

Fricke, E. (2013). Towards a unified grammar of gesture and speech: A multimodal approach. In C. Müller, A. Cienki, E. Fricke, S. H. Ladewig, D. McNeill, & S. Teßendorf (Eds.), *Body – Language – Communication. An International Handbook on Multimodality in Human Interaction (Handbooks of Linguistics and Communication Science 38.1)* (pp. 733–754). De Gruyter Mouton.

Frobenius, M. (2014). *The pragmatics of monologue: interaction in video blogs* [Dissertation, Universität des Saarlandes]. Saarbrücken.

Holly, W. (2007). Audiovisuelle Hermeneutik. Am Beispiel des TV-Spots der Kampagne „Du bist Deutschland". In F. Hermanns & W. Holly (Eds.), *Linguistische Hermeneutik. Theorie und Praxis des Verstehens und Interpretierens* (pp. 387-428). Niemeyer.

Holly, W. (2009). Der Wort-Bild-Reißverschluss. Über die performative Dynamik der audiovisuellen Transkriptivität. In A. Linke & H. Feilke (Eds.), *Oberfläche und Performanz* (pp. 93-110). Niemeyer. https://doi.org/10.1515/9783484971240.4.389

Holly, W. (2011). Bildüberschreibungen. Wie Sprechtexte Nachrichtenfilme lesbar machen (und umgekehrt). In H.-J. Diekmannshenke, M. Klemm, & H. Stöckl (Eds.), *Bildlinguistik. Theorien - Methoden - Fallbeispiele* (pp. 233-253). Erich Schmidt.

Jäger, L. (2002). Transkriptivität. Zur medialen Logik der kulturellen Semantik. In L. Jäger & G. Stanitzek (Eds.), *Transkribieren. Medien/Lektüre* (pp. 19-41). Fink.

Kevkowich. (2019, April 10). *Die REISE beginnt! ONE PIECE Tower & Arcade ZOCKEN! | JAPAN VLOG 2019 #1* [Video]. YouTube. Retrieved April 14, 2021 from https://www.youtube.com/watch?v=FD-Yp9LgWOE

Koch, P., & Oesterreicher, W. (1985). Sprache der Nähe – Sprache der Distanz. Mündlichkeit und Schriftlichkeit im Spannungsfeld von Sprachtheorie und Sprachgeschichte. *Romanistisches Jahrbuch*, *36*(1985), 15-43. https://doi.org/10.1515/9783110244922.15

Manda. (2019, Januar 18). *DIE THAILAND REISE GEHT LOS #vlog Nr. 475 | MANDA* [Video]. YouTube. Retrieved April 9, 2021 from https://www.youtube.com/watch?v=g96pOFDcsug

Sanchez-Cortes, D., Kumano, S., Otsuka, K., & Gatica-Perez, D. (2015). In the Mood for Vlog: Multimodal Inference in Conversational Social Video. *ACM Transactions on Interactive Intelligent Systems*, *9*(4), 1-24. https://doi.org/10.1145/2641577

Selting, M., Auer, P., Barth-Weingarten, D., Bergmann, J. R., Bergmann, P., Birkner, K., Couper-Kuhlen, E., Deppermann, A., Gilles, P., & Günthner, S. (2009). Gesprächsanalytisches transkriptionssystem 2 (GAT 2). *Gesprächsforschung: Online-Zeitschrift zur verbalen Interaktion*, *10*, 353-402. http://pub.uni-bielefeld.de/publication/2472604

Zappavigna, M. (2019). The organised self and lifestyle minimalism: Multimodal deixis and point of view in decluttering vlogs on YouTube. *Multimodal Communication*, *8*(1). https://doi.org/10.1515/mc-2019-0001